

[http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01\(1\)/Pushkar.pdf%20](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01(1)/Pushkar.pdf%20) (дата звернення: 21.10.2019).

9. Вікіпедія: Вільна енциклопедія: Права людини. URL. https://uk.wikipedia.org/wiki/Права_людини (дата звернення: 21.10.2019).
10. Петровський П.М. Забезпечення прав і свобод людини – основний тренд модернізації публічного управління. Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». 2015, № 43. С. 13-19. URL. http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/3.pdf (дата звернення: 21.10.2019).
11. Указ Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015 Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини. URL. <https://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364> (дата звернення: 21.10.2019).

Сапужак С.М.
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Труфанова Ю.В.*

ПРАВО НА ЖИТТЯ ЯК ОСНОВНЕ НЕМАЙНОВЕ ПРАВО

Питання особистих немайнових прав фізичної особи стає надзвичайно актуальним на тлі суспільних перетворень, які сьогодні відбуваються в Україні. Нормою статті 27 Конституції України проголошено право кожної людини на життя на законодавчому рівні. Зміст права людини на життя, передбачений Конституцією України, розширено і конкретизовано у статті 281 Цивільного кодексу України. Проте норми цієї статті не містять визначення права людини на життя, залишають суперечливими ряд можливостей його носія та не вирішують питання меж права людини на життя.

Незважаючи на велику кількість наукових робіт з даної проблематики, і до сьогодні існує ціла низка теоретичних та практичних питань, пов'язаних із розумінням поняття, правової природи та змісту прав на життя фізичних осіб.

Аналізуючи дану проблему, можна виявити та проаналізувати фундаментальні теоретичні аспекти особистих немайнових прав фізичних осіб у цивільному праві, а саме права на життя фізичної особи.

Суспільні відносини, які виникають в процесі законодавчого закріплення та захисту особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування, а саме право людини на життя.

Так, у Загальній декларації прав людини право на життя отримало закріплення суб'єктивного права: «Кожна людина має право на життя...». Таким чином чітко закріплення право на життя у Загальній Декларації прав і свобод людини, дало поштовх для його включення в Конституцію України [1, с. 165], а в подальшому і в Цивільний кодекс України.

Згідно з ч. 1 ст. 281 Цивільного кодексу України кожна фізична особа має невід'ємне право на життя [2]. Про те варто зауважити, що законодавець не визначає ні особистого немайнового блага «життя», ні самого «права на

життя». Проте, аналізуючи чинне законодавство, можна дійти висновку, що під поняттям «право на життя» слід розуміти таке особисте немайнове право, яке об'єднує два основних аспекти: право на власне життя та право давати життя іншим.

Зміст права на життя істотно залежить від того, хто визнається його суб'єктом. З урахуванням досягнень світової та української науки, а також результатів власного дослідження суб'єкти права на життя розглядається з двох позицій: 1) з точки зору початку та кінця життя; 2) з точки зору «людиноутворюючих» критеріїв: зовнішньої подоби та людської свідомості.

Законодавство України визнає за кожною дитиною право на життя з моменту визначення її живонародженою за критеріями Всесвітньої організації охорони здоров'я. Кінцем життя людини законодавство визнає її біологічну смерть – смерть мозку людини, тобто незворотну втрату всіх його функцій. Однак, історія розвитку поглядів на народження і смерть, а також унікальні життєві випадки дозволяють стверджувати про умовність цих меж людського життя. Все частіше з'являються твердження про те, що початком життя людини є не її народження, а зачаття [3, с. 519].

Разом з тим у ст. 25 ЦК України зазначено, що у випадках, встановлених законом, охороняються інтереси зачатої, але ще ненародженої дитини. Слід зазначити, що дане положення стосується спадкових відносин. Проте, зі змісту даної статті не випливає, що право на життя виникає у фізичної особи з моменту зачаття. Про це свідчить і ст. 1222 ЦК України, відповідно до якої спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини. Тобто саме з моменту народження фізична особа може реалізувати весь комплекс прав, пов'язаних із прийняттям спадщини. Отже, законодавчим моментом виникнення права на життя вважається саме момент народження дитини.

Право на життя включає чотири елементи: право - користування, право-поведінку, право - вимогу та право - претензію. Право на життя може бути охарактеризоване як закріплена нормами права можливість вимагати від інших суб'єктів не порушувати це право та звертатися у випадку порушення його за захистом до органів державної влади і судових органів [4, с. 352-353].

Право давати життя іншим є складовою частиною загального права на життя. Сутність цього права полягає у виконанні людиною її місії – продовження людського роду. Безперечно, основним повноваженням, що складає зміст права давати життя іншим, є можливість виконання репродуктивної функції природним шляхом. Однак треба звернути увагу на те, що, крім даного повноваження, право давати життя іншим – це: право на стерилізацію, тобто юридично гарантована можливість проведення медичної операції, що має на меті позбавлення біологічного організму здатності до репродуктивності (відтворення); право на штучне переривання вагітності, яким відповідно до ч. 6 ст. 281 Цивільного кодексу України наділені лише жінки, за умови, що вагітність не перевищує 12 тижнів; право на штучне запліднення та перенесення зародка в організм жінки (ч. 7 ст. 281 ЦК України) [5, с. 95]

Отже, життя є особистим немайновим благом фізичної особи (людини). Цим благом особа наділена і є її носієм внаслідок еволюційного природного процесу, продуктом якого є все людство. Ставлячи запитання, чим є право на

життя з точки зору юридичного поняття, зауважимо, що це є категорія, яка регулює відносини з приводу такого блага фізичної особи, як благо життя. Це благо носить нематеріальний характер і є об'єктом регулювання численних галузей права. Особливо важливого значення набувають сфери регулювання суспільних відносин у частині здійснення права на життя людиною власними діями та права вимагати від інших суб'єктів вчинення таких дій.

Список використаних джерел

1. Задорожній О.В. Загальна декларація прав людини. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. /редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. К: Знання України, 2004. Т.1 760 с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, №№ 40-44, ст.356.
3. Безклубий І. А. Цікава монографія про особисті немайнові права. *Університетські наукові записки*. 2006. № 3-4 (19 - 20). С. 519-520.
4. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): Монографія / відп. ред. Я.М. Шевченко. К.: КНТ, 2008. 626 с.
5. Кучеренко І. Фундаментальне цивілістичне дослідження немайнових особистих прав фізичних осіб. *Юридична Україна*. 2007. № 11. С. 94- 95

Сеник Т.Б.

*аспірант кафедри кримінального
процесу та криміналістики*

*Львівського національного університету
ім. Івана Франка*

*Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри
кримінального процесу та криміналістики*

ЛНУ ім. Івана Франка

Бобечко Н.Р.

ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НЕОБХІДНІСТЮ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИВОДУ

Ефективному досягненню реалізації завдань кримінального судочинства сприяє дотримання учасниками кримінального провадження норм кримінального процесуального законодавства про те, що судовий розгляд має бути проведений і завершений протягом розумного строку (ч. 1 ст. 318 КПК України) [2] та відбуватися безперервно, крім часу, призначеного для відпочинку (ч. 1 ст. 322 КПК України) [2].

Аналіз матеріалів судової практики у кримінальних провадженнях дає підстави стверджувати про те, що у значній частині кримінальних справ основними причинами порушення процесуальних строків є недоліки в діяльності судів, що пов'язані, насамперед, із незадовільною організацією судового процесу. Як наслідок, це спричиняє порушення конституційного права (закріпленого в ст. 55 Конституції України) на судовий захист та негативно впливає на ефективність правосуддя та на авторитет судової влади [1].